

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנ"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

ב"ה, ד' כסליו תשע"ז

גיליון מספר 303

תוכן עניינים:

- 1..... מהפכה בסימן קריאה
- 2..... התוכנית לחינוך פיננסי
- 2-3..... המבחן שמטלטל את המערכת
- 3..... HELLO גן חובה
- 4..... הדור הבא של המוסכניקים

מהפכה בסימן קריאה

תוצאות מבחני הבגרות והמיצ"ב בשפה העברית בשנים האחרונות חושפות תמונה מדאיגה של שפה דלה ושל קשיים בכתיבה ובהבנת הנקרא אצל תלמידים בכל שכבות הגיל, גם באקדמיה מתלוננים על הקושי של בוגרי מערכת החינוך להתמודד עם טקסטים. על רקע הנתונים המטרידים מגבשת בימים אלה הנהלת משרד החינוך, בראשות שר החינוך נפתלי בנט ומנכ"ל המשרד שמואל אבואב, תוכנית חומש לחיזוק השפה העברית שתשתרע על פני הרצף הלימודי מגן הילדים ועד כיתה י"ב, ושבמסגרתה יושם דגש על עידוד התלמידים לקרוא ספרים, יינתנו מטלות כתיבה רבות כבר בבתי הספר היסודיים, ויומרו מבחני בגרות במיזמי כתיבה. כבר השנה ישתתפו 216 כיתות י' במיזם כתיבה במקום בגרות, שבמסגרתו יומו 50% מציון הבגרות הכולל בהבעה בעבודות שוטפות של התלמידים במשך שנתיים. תוכנית זו עתידה בהמשך להחליף את כל הבחינה החיצונית, כך שהציון יינתן על ידי בית הספר. במשרד החינוך מציינים שבבסיס "תוכנית החומש" עומדות שלוש תובנות עיקריות שמבוססות מחקרית: ככל שמספר הדקות המוקדש לקריאה רב יותר, כך ההישגים במבחנים בתחום השפה יהיו גבוהים יותר, תלמידים ממעמד סוציו-אקונומי נמוך שמרבים בקריאה מגיעים להישגים לימודיים טובים יותר מתלמידים ממעמד סוציו-אקונומי גבוה שאינם קוראים, וקריאה מעשירה את עולמו של התלמיד ומחזקת את עולמו הערכי. "רמת האוריינות, הכתיבה והקריאה של התלמידים אינה מספקת", הסביר ד"ר משה וינשטוק, יו"ר המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך. לדבריו, המורים בבית הספר מדווחים על כך שהשפה העברית בקרב התלמידים נעשית דלה ושהתלמידים מתקשים להתמודד עם טקסטים לימודיים במקצועות השונים. "עדיין לא נעשה מחקר מקיף לבחינות הגורמים למצב, אך ישנן השערות שהעלינו בסיעור מוחות של מומחים, למשל שהילדים קוראים היום הרבה פחות מבעבר

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

ומשתמשים בכתיבה מקוטעת בווטסאפ ובמסרונים". "עלינו לוודא שתלמידי ישראל ישפרו את רמת העברית שלהם", אמר שר החינוך נפתלי בנט, "מדובר במשימה לאומית ראשונית במעלה". (תמר טרבלסי-חדד – 25.10.17 – ידיעות אחרונות)

התוכנית לחינוך פיננסי

בנק ישראל פירסם תוכנית לחינוך פיננסי שתיכנס למערכת החינוך בשנת הלימודים הנוכחית, במסגרת שיעורים שיועברו לתלמידי כיתות ט'. התוכנית משותפת לבנק ישראל, משרד החינוך, פורום ועדי ההורים היישוביים ומועצת התלמידים הארצית. התוכנית ספגה ביקורת קשה בגלל החלטות הבנק ומשרד החינוך לשתף את איגוד הבנקים בתוכנית הלימודים ולאפשר לנציגי הבנקים להעביר את תכניה בכיתות הלימוד, בהתנדבות מלאה, במקום על ידי מורי בתי הספר או מדריכים אחרים. החשש הוא שהמצב יאפשר להם להשפיע על דעת התלמידים לגבי נושאים פיננסיים בגיל מוקדם. על פי מתווה התוכנית, נראה כי היא אכן מתמקדת באפשרויות שהבנקים מציעים לתלמידים ולא מעבר לכך. במקביל יוזם משרד החינוך תוכנית עצמאית ונרחבת יותר לחינוך פיננסי בכיתות י', ומועברת על ידי מורי בתי הספר – אך נכון לעכשיו היא מיושמת רק באופן מצומצם. מקורות במשרד החינוך ובבנק ישראל הבהירו כי מטרת התוכנית היתה להתמקד באפשרויות העומדות בפני בני נוער ובהתנהלות נכונה מול הבנקים. (ליאור דטל ואסא ששון – הארץ – 25.10.2017)

המבחן שמטלטל את המערכת

בתי הספר העל יסודיים כמרקחה על רקע לחצים שמפעילים עליהם, לטענתם, המפקחים והנהלת משרד החינוך, בשל הרצון לרשום הצלחה במבחן הבינלאומי פיז"ה שמקיים ארגון ה-OECD ועל פי תוצאותיו מדורגים תלמידי ישראל בטבלת ההישגים הבינלאומית. במבחן פיז"ה נוטלים חלק תלמידים ביותר מ-40 מדינות והוא בודק את רמת האוריינות של בני 15-16 הלומדים בשכבות ט'-י' בשלושה תחומים: קריאה, מתמטיקה ומדעים. השנה ייבחנו התלמידים באוריינות קריאה. דירוג תלמידי ישראל משמש כלי מדידה והערכה פנימי של מערכת החינוך הישראלית ביחס לעולם וביחס לשנים קודמות. לפיכך מגלה הציבור הישראלי עניין רב בממצאי מבחן פיז"ה, והדירוג הבינלאומי ופרסומו מלווים בדיון ציבורי נרחב לגבי מצבה של מערכת החינוך בישראל. מנהלי תוכנים מדווחים כי בהתאם להנחיות שהם מקבלים ממשרד החינוך והלחץ המופעל עליהם, הם נאלצים להנחות את המורים להכין את תלמידיהם למבחן גם על חשבון שיעורים קבועים במערכת השעות הרגילה – וכל המאמץ מכוון למוכנות למבחן פיז"ה ולהצלחה בו. מנהלים ציינו כי אמנם גם בעבר נערך משרד החינוך להכין את התלמידים למבחנים הבינלאומיים, אך התחושה

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

היא שלקראת המבחן השנה קיימת עליית מדרגה מבחינת ההיערכות המאסיבית. "משרד החינוך לחוץ ממבחן פיז"ה ולוחץ בהתאם על מנהלי בתי הספר להכין את תלמידיהם לקראת המבחן", אומר יו"ר התאגדות מנהלי בתי הספר העל יסודיים, מנשה לוי, "מנהלים רבים אכן הורו למוריהם להפסיק ללמד על פי תוכניות הלימודים הרגילות ולעבור ללמד למבחן פיז"ה. אני לא אוהב ללמד תלמידים למבחן, אולם משרד החינוך לוחץ". בחוזרים ששלח משרד החינוך למנהלים נאמר להם, כי על בתי הספר להיערך לפיז"ה וכי ההיערכות כוללת הטמעת מיומנויות המאה ה-21, תוך כדי ביצוע משימות מתוקשבות ייעודיות אשר נבנו עבור התלמידים. (תמר טרבלסי חדד – ידיעות אחרונות – 26.10.2017)

HELLO גן חובה

בשורה להורים, לגננות ולילדי הגן: שר החינוך, נפתלי בנט, הורה לבטל את ההנחיות האוסרות על לימוד אנגלית בגני הילדים. במקביל בוחן בנט את האפשרות להתחיל את לימודי האנגלית, באופן יזום ומסודר, כבר בגן חובה ולהתחיל את לימוד האנגלית בבתי הספר כבר בכיתה א'. עד היום אסור היה ללמד אנגלית בגני הילדים, גם לא במסגרת חוגים, וזאת בטענה שהקניית שפה נוספת תבלבל את הילדים ותקשה עליהם ללמוד עברית כראוי. בבתי הספר התלמידים מתחילים ללמוד אנגלית בכיתה ג', ויש אף בתי ספר שבהם לימודי השפה השנייה מתחילים מאוחר יותר. לאחרונה החליט השר בנט, שהקדיש את המחצית הראשונה של הקדנציה שלו לקידום תוכנית לאומית למצויינות במתמטיקה, להציב את לימודי האנגלית בכלל, ואת שיפור האנגלית המדובר בפרט, כאחד היעדים המרכזיים של מערכת החינוך. במסיבת עיתונאים שקיים לפני כמה חודשים הסביר שר החינוך שבכוונתו לבצע מהפכה בשיעורי האנגלית ולהעביר את הדגש מלימוד דקדוק לשיפור מיומנויות הדיבור. בימים האחרונים אף העלה משרד החינוך קמפיין פרסומי בנושא שיפור המיומנויות באנגלית, זאת לצד הפעלת פרויקט לגיוס מתנדבים דוברי אנגלית שיתגברו עם צוות המורים הקבוע ויאפשרו לתלמידים לתרגל את השימוש בשפה בקבוצות לימוד קטנות. כמו כן, ניתנה לבתי ספר, בעיקר בפריפריה, תוספת של שעות לימוד באנגלית. במסגרת זו ביקש בנט לבחון את הנעשה במדינות שבהן האנגלית איננה שפת האם אך רמת האנגלית המדוברת שבפי התלמידים גבוהה במיוחד. הבדיקה העלתה בין היתר כי במדינות במזרח הרחוק ובסקנדינביה, הנחשבות למובילות ברמת האנגלית, מתחילים ללמד אנגלית כבר בגיל הגן באמצעות משחקים ושירים. זאת מכיוון ששפה נרכשת טוב יותר ככל שהגיל צעיר יותר. שר החינוך הנחה גם את מנכ"ל משרדו, שמואל אבואב, למנות צוות מקצועי שיבחן את הצעות גיל לימוד האנגלית ויגבש המלצות אופרטיביות שיאפשרו לחשוף את הילדים לשפה הזרה כבר בגן חובה. בינתיים מעריכים במשרד החינוך שביטול האיסור על לימודי אנגלית בגני הילדים יתקבל בברכה על ידי ההורים

כותרות חינוך

מכללה ירושלים – בית וגן
מנו"ף – מרכז להנהגה וניהול פדגוגי במערכת החינוך

ויביא לכך שגנים רבים ייענו לאתגר ויקיימו פעילויות וחוגים שיחשפו את הילדים לאנגלית. ממשרד החינוך נמסר בתגובה כי "כל צעד שיקדם את ילדי ישראל אל עבר שליטה בשפה הדבורה באנגלית והקניית מיומנויות דיבור וביטחון עצמי יבחן בצורה רצינית". (תמר טרבלסי חדד – ידיעות אחרונות – 3.11.2017)

הדור הבא של המוסכניקים

יבואני הרכב הגדולים החלו לפעול יחד להקדים תרופה לבעיה שמטרידה את ענף הרכב בארץ: מחסור במכונאים מיומנים לטיפול במכוניות מתקדמות. בתחילת השבוע התכנסו היבואנים ובכירים ממשרדי התחבורה, החינוך והעבודה והרווחה, כדי לציין רשמית את תחילת הפעילות שמכשירה תלמידי תיכון להיות מכונאי רכב של מכוניות העתיד. התוכנית מעודדת את התלמידים להמשיך ללימודי "ג ו-ד" כהנדסאי רכב, מה שמקצר את דרכם לאחר השירות הצבאי לתואר מהנדס. המשימה היא לייצר נתיב אפקטיבי עבור מי שמערכת ההשכלה הגבוהה אינה נגישה להם, דרך הכשרה ושילוב בענף הרכב". "המכוניות כיום ובטח אלו הצפויות לנו בעתיד, הן מכוניות משוכללות ביותר בעלות מערכות מורכבות הנמצאות בחזית הטכנולוגיה. הכיוון הברור הוא שהרכבים רק ימשיכו להשתכלל, עם כניסתן של מערכות אוטונומיות וחשמליות נוספות", מסביר רן דנאי, מנכ"ל יבואנית טויוטה. "כגורמים הפעילים בענף, מחובתנו ואחריותנו לפעול על מנת שהחינוך הטכנולוגי בתחום הרכב בישראל יעמוד בקדמת הבמה". יוניון מוטורס, למשל, מנהלת מאז 2014 שיתוף פעולה אסטרטגי עם רשת אורט, במגמת אוטוטרניקה בשלושה בתי ספר: אורט אדיבי בחולון, אורט בית הערבה בירושלים ואורט הכרמל בחיפה. בכל שנה משתתפים בתכנית כ-500 תלמידים". יוניון מוטורס, כמו יבואנים אחרים, עורכת מפגשים של תלמידים עם מנהלים בכירים בחברה, מארחת ומעסיקה תלמידים כמתלמדים במרכז מרכזי שירות, בירושלים ובחיפה, מסייעת בשיפוץ ואבזור של מעבדות וסדנאות, שעות תגבור לתלמידים מתקשים, ארוחות חמות ומלגות למצטיינים. קרסו מוטורס מנהלת שיתוף פעולה דומה עם תיכון מקס פיין בתל אביב מרשת עמ"ל ואף תרמה בשנה שעברה עשרה כלי רכב חשמליים למכללות, לטובת הלימודים. צ'מפיון מוטורס תומכת במגמת רכב בבית הספר אורט יוקנעם. (אודי עציון – ידיעות אחרונות – 26.10.2017)

הערת המערכת: הקטעים המתפרסמים בעלון "כותרות חינוך" הם ביטוי חלקי מהנאמר במקור ואינו מתעד את כל המאמר. לכן, מומלץ למעוניינים לעיין במקור. כמו כן, אם אינך מעוניין להמשיך לקבל חומר זה, שלח אלינו בקשת ביטול באימייל חוזר.